

ЗУ «Про АТ» – крок вперед

Керуючий партнер «Адвокатського бюро Гутгарца»
Дмитро ГУТГАРЦ:

– Не маю сумнівів, що ЗУ «Про акціонерні товариства» після набуття ним чинності позитивно впливатиме на розвиток корпоративних відносин в Україні. Цей Закон є результатом більш ніж десятирічної праці фахівців з корпоративного права й увібрав не лише теоретичні, але й практичні знання, отримані за роки застосування законодавства, яке регулювало в Україні діяльність акціонерних товариств. Закон носить досить загальний і поверховий характер у питанні створення й діяльності АТ, що спричиняє незахищеність акціонерів і АТ від неправомірних дій з боку суб'єктів недружнього поглинання. Щоправда, він досить детально регламентує порядок створення АТ, порядок проведення загальних зборів акціонерів, у тому числі порядок скликання, зміст повідомлення, порядок реєстрації акціонерів, процедуру підрахунку голосів акціонерів, порядок ведення й оформлення протоколів загальних зборів акціонерів. Документ досить докладно регламентує діяльність інших органів АТ – наглядової ради, виконавчого органу АТ, ревізійної комісії.

Закон значно підвищує роль ДКЦПФР як контролюючого органу: наприклад, Держкомісія одержує право призначити свого представника для нагляду за реєстрацією акціонерів, проведенням загальних зборів, голосуванням і підбиттям його підсумків (ч. 4 ст. 40 Закону) або право на звернення до суду з позовом про ліквідацію акціонерного товариства при винесенні нею рішення про відмову в реєстрації звіту про результати закритого (приватного) розміщення акцій внаслідок порушення процедури створення АТ.

Звичайно, при втіленні нового Закону в життя будуть виявлені його вади, які законодавцю слід буде усувати. Проте на деякі норми Закону слід звернути увагу вже сьогодні, оскільки потенційно вони несуть загрозу можливості порушення прав акціонерів АТ. Зокрема, це норми, які відсилають до статуту АТ (щодо наявності переважного права акціонерів приватного АТ і приватного АТ при продажу акцій іншими акціонерами цього товариства). Виходячи з норм ч. 2 ст. 7 Закону, таке право може бути передбачено статутом АТ, а може й не передбачатися, що фактично позбавляє акціонерів і товариство такого права й може спричинити все те ж недружнє поглинання АТ. Інша норма, яка може бути використана для порушення прав акціонерів АТ, закладена в ч. 1 ст. 35 Закону. АТ, кількість акціонерів якого не перевищує 1000 осіб, лише повідомляє письмово «у спосіб, передбачений статутом» кожного акціонера про майбутні загальні збори, не друкуючи повідомлення в ЗМІ. Отже, якщо статутом не передбачено, що таке повідомлення надсилається акціонеру рекомендованим листом або кур'єром, або іншим способом, який має підтвердження вручення, є ризик, що акціонера не буде належним чином і в належний час повідомлено про майбутні загальні збори, адже простий лист може виявитися «втраченим» поштою ☹

Звичайно, при втіленні нового Закону в життя будуть виявлені його вади, які законодавцю слід буде усувати. Проте на деякі норми Закону слід звернути увагу вже сьогодні, оскільки потенційно вони несуть загрозу можливості порушення прав акціонерів АТ. Зокрема, це норми, які відсилають до статуту АТ (щодо наявності переважного права акціонерів приватного АТ і приватного АТ при продажу акцій іншими акціонерами цього товариства). Виходячи з норм ч. 2 ст. 7 Закону, таке право може бути передбачено статутом АТ, а може й не передбачатися, що фактично позбавляє акціонерів і товариство такого права й може спричинити все те ж недружнє поглинання АТ. Інша норма, яка може бути використана для порушення прав акціонерів АТ, закладена в ч. 1 ст. 35 Закону. АТ, кількість акціонерів якого не перевищує 1000 осіб, лише повідомляє письмово «у спосіб, передбачений статутом» кожного акціонера про майбутні загальні збори, не друкуючи повідомлення в ЗМІ. Отже, якщо статутом не передбачено, що таке повідомлення надсилається акціонеру рекомендованим листом або кур'єром, або іншим способом, який має підтвердження вручення, є ризик, що акціонера не буде належним чином і в належний час повідомлено про майбутні загальні збори, адже простий лист може виявитися «втраченим» поштою ☹

Директор ЮФ «Семенова і партнери»
Марина СЕМЕНОВА:

– До ухвалення Закону порядок створення, діяльності й ліквідації АТ, правовий статус акціонерів визначалися кількома нормативними актами (ЗУ «Про господарські товариства», ЦК України, ГК України, ЗУ «Про цінні папери і фондову біржу»), у яких одні й ті ж відносини регулювалися по-різному. Ухвалення окремого спеціального нормативного акта, який чітко регулюватиме відносини, які виникають у процесі діяльності АТ, є подією, яка сприятиме розвитку підприємництва й економіки України загалом, допоможе усунути прогалини, які існують у сфері корпоративного права, і сприятиме розвитку корпоративних правовідносин в Україні. У Законі врегульовані основні питання – заснування АТ, порядок і способи формування капіталу товариства, порядок проведення, компетенція загальних зборів товариства. Одним із основних принципів, закладених у Законі, є захист прав акціонерів.

Але не можна не звернути увагу на норми, які перешкоджають створенню й розвитку АТ, наприклад, обмеження кількості учасників приватного АТ (не більше 100 акціонерів), обов'язок акціонерів при створенні товариства сплатити повну вартість придбаних акцій до дати затвердження результатів розміщення першого випуску акцій, значний розмір статутного капіталу товариства. Необхідно відзначити, що кожен проект закону визначав новий розмір статутного капіталу АТ, більшість законопроектів передбачали часткову оплату акцій при створенні АТ і встановлювали термін, протягом якого акціонер мав повністю викупити свої акції, тому можна зробити висновок, що питання про доцільність значного розміру статутного капіталу й терміни викупу акцій є досить гострими й актуальними.

Закон має ряд неточностей, які можуть викликати подвійне тлумачення й призвести до проблем у правозастосовчій практиці. Статтею 3 Закону передбачено, що «акціонери, які не повністю сплатили акції, у випадках, визначених статутом товариства, відповідають за зобов'язаннями товариства в межах неоплаченої частини вартості належних їм акцій», проте можливість не повністю сплатити акції для акціонерів не передбачена. Пункт 14 ч. 2 ст. 33 Закону визначає, що до виняткової компетенції загальних зборів АТ належить прийняття рішення про форму існування акцій, при цьому у ст. 22 Закону прямо вказано, що акції товариств існують виключно в бездокументарній формі.

Хотілося б відзначити, що Перехідними положеннями Закону передбачено внесення змін до чинних нормативних актів, які регулюють відносини, пов'язані з діяльністю акціонерних товариств. На мій погляд, доцільнішим є виключення таких норм з Господарського та Цивільного кодексів України, ЗУ «Про господарські товариства», оскільки всі необхідні норми міститимуться в спеціальному законі, яким є ЗУ «Про акціонерні товариства» ☹

Старший юрист АК «Правочин»
Сергій ДЗЮБЕНКО:

– Прийняття ЗУ «Про акціонерні товариства» є важливим внеском у розвиток корпоративних відносин в Україні. Чинний із 1991 р. ЗУ «Про господарські товариства» (зі змінами й доповненнями) сьогодні не дозволяє ефективно регулювати питання, які виникають у процесі корпоративного управління, і породжує корпоративні конфлікти і зловживання, які шкодять як інтересам акціонерів, так і позитивному інвестиційному іміджу України. Прийнятий ЗУ «Про акціонерні товариства» спрямований на захист прав акціонерів від можливих порушень за рахунок зміни

процедур проведення зборів акціонерів, визначення вичерпних підстав недопущення акціонерів до участі в зборах, введення вимоги щодо місця проведення зборів акціонерів, встановлення скороченого строку оскарження рішень загальних зборів (3 місяці з дня прийняття), запровадження бездокументарної форми обігу акцій і голосування на загальних зборах виключно бюлетенями за підписом кожного з акціонерів; виключена можливість передачі акцій шляхом дарування; встановлене переважне право акціонерів на придбання акцій додаткової емісії, що виключить можливість зменшення частки акціонерів у статутному фонді або розмивання часток. Прийнятий Закон дозволить покращити ефективність управління товариством за рахунок скорочення строків персонального повідомлення акціонерів про проведення загальних зборів, розподілу повноважень між органами управління товариством.

На мою думку, про недоліки Закону можна буде говорити після набрання ним чинності. Проте вже зараз можна відзначити як недолік норми окремих положень Закону, наприклад, заміна закритих і відкритих акціонерних товариств публічними й приватними й вимоги ст. 3 Закону до зазначення в назві товариства його типу. Зрозуміло, що для діючих акціонерних товариств зміна назви створить незручності й спричинить додаткові витрати, пов'язані не лише із внесенням змін до статутних і реєстраційних документів, але й зі змінами (переоформленням) дозвільних документів на ведення господарської діяльності (наприклад, ліцензії: ст. 16 ЗУ «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» передбачає, що однією з підстав переоформлення ліцензії є зміна найменування юридичної особи, причому наслідком непереоформлення ліцензії у встановлений строк є її недійсність), заміна печаток і бланків товариства, інформування контрагентів про такі зміни й інші дії. Також норми Закону не передбачають правових наслідків при неприведенні статутів і внутрішніх положень раніше створених АТ у відповідність до норм цього Закону. Це може створити ситуацію, коли в Україні існуватимуть як приватні й публічні товариства, так і закриті й відкриті, причому правового регулювання останніх не буде з жовтня 2010 р. (у зв'язку із втратою чинності ст.ст. 1-49 ЗУ «Про господарські товариства»).

Недоліком слід назвати й залишення кворуму загальних зборів на рівні 60% зареєстрованих акціонерів, що дозволить маніпулювати проведенням загальних зборів. Про це положення Закону останнім часом велось чимало розмов і дискусій, проте норма залишилася фактично в тому вигляді, якою була в ЗУ «Про господарські товариства» ☹

Директор ЮФ «АС Консалтинг»
Андрій ЦВЕТКОВ:

– Першим позитивом цього Закону є його існування. Адже законодавство України в питаннях регулювання діяльності АТ і обігу їх акцій давно потребувало вдосконалення й хоч якоїсь адаптації до міжнародно-правових норм. До позитиву також можна віднести: 1) нормативне закріплення поняття кумулятивного голосування й порядок його проведення, що надає можливість міноритарним акціонерам бути представленими в органах управління АТ; 2) врегулювання процедури проведення зборів акціонерів, якщо АТ має лише одного

акціонера; 3) законодавче врегулювання процедури придбання значного (10% і більше) і контрольного пакетів (50% і більше) простих акцій товариства, а також процедури визначення вартості акцій товариства, які викуповуються у міноритарних акціонерів самим товариством або акціонерами, які володіють контрольним пакетом акцій АТ; 4) визначення порядку вчинення АТ значних правочинів і правочинів, до вчинення яких є заінтересовані.

Хотілося б звернути увагу на сумнівні аспекти, закріплені в розділі XVII «Прикінцеві та перехідні положення», де передбачено, що «закриті акціонерні товариства, створені до набрання чинності цим Законом, провадять свою діяльність відповідно до ЗУ «Про господарські товариства». Перехідними положеннями передбачено скасування через 5 років положень ЗУ «Про господарські товариства», які стосуються регулювання лише ВАТ. На нашу думку, це може призвести до ускладнень, оскільки різний підхід законодавця до регулювання закритих і відкритих АТ і існування одночасно двох законів створить проблеми при правозастосованні ☹